

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 32.) Utkommer hvarje Söndag. Götheborg den 10 Augusti 1851. Pris för år: 4 R:dr B:co. (V årgången)

Johanne Louise Heiberg.

Den danska dramatiska scenen har i mer än femtio år gällt som en af de förträffligaste i Europa, och detta anseende har utan tvifvel varit rättvist. Den har haft

konstnärstalanger att sätta vid sidan af Frankrikes Talma och Englands många stora komici, ja, det var en tid, då kontinenten till och med sände sina dramatiska artister hit i skola. "Det var den tiden, då den väldige Ryge — Medicinedoktorn, som öf-

vergaf Æsculapius för Muserna, — herrskade i sorgespelet och då den oesterhärmlige Frydendal ännu i komedien uppväckte det odödliga löjlet."

Om "det Kongl. Theater" vid Kongens Nye Torv icke mer i dag eger att fram-

visa en Frydendal eller en Ryge, uppehåller den emellertid ännu alltid med värdighet sitt gamla rykte. De bortgångne store mästarna hafva efterlemnadt åt en yngre konstnärsgeneration arvet af en öfverhufvud taget ypperlig skola och dessförutan den oköbara skatten af detta slags speciella sceniska traditioner, hvari de typer, som en gång skapades af originella snillen, ännu fortleva länge efteråt hos konstnärerna på andra hand. Icke få nya sjelfständiga talanger hafva dessutom efter hand dykat upp ur denna yngre uppsättning, och friska lagrar hafva kommit att efterträda de falnade. Bland dessa nya äror, af hvilka den danska dramatiska konsten kan i detta ögonblick med rätta vara stolt, tillkommer det oss, att i ett af de äldra främsta rummen nämna *Johanne Louise Heiberg*.

Denna skådespelerska är född i Köpenhamn 1812. Hennes far, Heinrich Pätges, var ifrån Köln kommen till nämnde stad, der han sedan blef bosatt borgare i egenkap af vinskänk. Genom sina föräldrar är fru Heiberg af israelitisk extraktion och lemnar alltså på sätt och vis ytterligare ett

Johanne Louise Heiberg.

lysande namn till den långa katalog af Europeiska konstnärstorheter, hvilken judiska nationen i våra dagar eger att uppvisa. Åtta år gammal, anställdes hon redan som elev vid den kongliga teaterns dansskola, och vid tolf års ålder uppträdde hon verkligen i några mindre solopartier. Man känner till exempel, att hon dansade i balletten "Armide", der just på samma gång skalden Andersen, författaren af de oskuldsfulla "Äfventyren", dem vi alla känna, debuterade på den ädla danskonstens fuktade tiljor i den förskräckliga skepnaden af en "demon".

Fru Heiberg eger således, som man finner, detta gemensamt med Emelie Höggqvist, — det erbjuder sig för öfrigt mer än en estetisk jämförelsepunkt imellan dessa begge konstnärinnor, — att hon begynt sin teatraliska bana i danskor. Den ena, som den andra, fann imedlertid snart för godt att utbyta dem mot koturnen. De skulde förmodligen begge blott hafva blifvit passabla silfverskirs-herdinnor eller trikåsyllfider af andra ordningen; de föredrogo att blifva utmärkta skådespelerskor helt rätt och slätt.

Efter att hafva försöksvis utfört några små barnroller, samt vid ett par tillfällen reciterat några deklamationsnummer, debuterade äntligen 1826 den unga eleven Johanne Louise Pätges i en ordentlig, komplett roll, Trines, i Heibergs bekanta vådevill "Aprillnarrene". Hon var ännu icke fjorton år, men man bemärkte redan en dramatisk talang, som för den åldern var högst ovanligt utbildad. Flera roller af liknande art skrifvas nu enkom för henne, såsom Christines i "Et Eventyr i Rosenborg Have", Carolines i "De Uadskillige", begge af Heiberg, och det sätt hvarpå hon utför dem, framkallar en alltmer stigande beundran och försäkrade henne redan från nu äfven om en säker och hög plats i allmänhetens ynnest. 1829 erhöi hon sålunda fast engagement såsom kunglig skådespelerska, en ovanlig lycka för en 16 års debutante. Tvenne år sednare utbytte hon namnet Pätges mot det, hvarunder hon vunnit sin egentliga och stora ryktbarhet, då hon gifte sig med den genialiske och mångsidige skriftställaren Professor J. L. Heiberg.

Fru Heiberg lærer till dato hafva utfört närmare 200 olika roller. Hon har för öfrigt till följe af den talangens böjlighet och den rikedom på resurser för alla arter, som utmärker henne i likhet med hvad fallet var med den från konsten alltför tidigt bortgångna Emelie Höggqvist hos oss, varit begagnad och gjort lycka i nästan alla möj-

liga slag af dramatik och scenisk framställning i allmänhet. Hon har med samma bifall den ena aftonen spelat Juliet i Shakespeares "Romeo och Juliet", och den andra qvällen Miss Barlow i "Qvakaren och dansösen"; hon har med samma framgång gifvit Agneta i Ku laus "Elverhöi" och Sophie i "Naj"; hon har spelat gitarr som "Preciosa", rökt med smak sin lilla pipa i "Sen Er i Spogeln"! Dansat la Napolitana i "Gioacchino", hon har i "Den Stumma" varit en hänförande Fenella, i "Cesar de Bazano" en förtjusande Zigenarflicka, sjungande till kastanjettan! och i nästa ögonblick liksom genom ett trollslag förvandlad till en lika fulländad hjeltinna i det himmelsvåd åtskiljda nordiska dramat, Ragnhild i Herz' "Svend Dyrings Hus", Dina i Oehlenschlägers sorgespel af samma namn. Hennes snille har tusende facetter, hennes teatervana utvägar för allt; hon eger passionerna och hon har det fina skämtet, hon eger harmens skärande accenter och koketteriets läspande språk, hon eger smärtans helt qväda suck och den yra glädjens lefnadslustiga skratt, hon eger tårar i sina vackra ögon, men äfven Amors pilskott, och lika pathetiskt som hon sköter den tragiska giftflaskan, lika älskvärdt lekande ses hon i lustspelet iskänka det fryntliga champagneglaset till rågade bräddar.

I fall man rätt noga vill väga fru Heibergs dramatiska konst på kritikens guld-vigt, torde det befinnas att hennes anlag, hela karakteren af hennes genius jämförelsevis minst legat åt det i sträng mening tragiska, ehuru hon med sin poetiska uppfattnings-förmåga och sitt samvetsgranna studium icke heller i denna art har *kunnat* vara medelmåttig, om än någon gång hon här tvingas en smula öfver i det manierade. Mera lämpar sig hennes konstnärliga lynne för dramen i inskränktere mening och det romantiska skådespelet, — man vet hvilken glänsande triumf hon på detta fält sedanast vunnit som Jolantha i "Kung Renés dotter", — och i den fina komedien samt vådevillen räknar hon förmodligen i detta ögonblick få medtäflerskor i hela Europa. Det är bekant, hur som J. L. Heiberg så godt som skapat vådevillen på den danska scenen, eller, rättare sagdt, skapat en egen specialitet af vådevill, som på den danska teatern varit, är och skall blifva af stor betydelse. Det bör imedlertid anmärkas, att mycket af den lyckan, dessa vådeviller gjort, må med skäl föras på fru Heibergs räkning, och det är kanske ovisst huruvida hela denna Heibergska vådevillgenre någonsin ens blifvit till, i fall författaren icke för utförandet på scenen egt att tillgå en sådan ta-

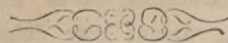
lang som Johanne Louise Pätges, sednare hans maka, en skådespelerska, som så förstod att återgifva denna egendomliga blandning af fransysk lättfotad esprit och dansk godmodig humor, som utgö den Heibergska vådevillens hemlighet. Det är också en sanning, att man näppeligen kan säga sig känna dessa vådeviller, när man icke sett dem spelade af fru Heiberg. Det är endast hon, som kan gifva dem den rätta färgen, endast hon, som förstår att med en liten min, en liten flyktig nyansering, fullända andemeningen af ett pikant ord i förbigående, att i hela sitt väsen bevara detta lätta doft, hvarförutan vådevillen alltid blir något annat än hvad den skall och bör vara, utan att emedlertid derfor behandla det hela för eskissmässigt, något som i allmänhet faller den franska vådevillen till last både hvad komposition och utförande beträffar. Jag vill tillägga, att få sceniska artister så som hon ega talangen att "säga en kuplett" — och man vet huru dessa småsaker i den Heibergska vådevillen äro af en ännu väsendtligare betydelse, än öfverhufvud i de utländska pendants, — och detta torde vara sannt oaktadt fru Heiberg visserligen icke besitter någon egentlig röst för scenen; en sådan konst ligger i hennes "parlando", så mycken anda och mening i hennes små obetydliga toner, så mycket lif i föredraget. Man skall sålunda höra henne till exempel sjunga sin lilla Bellmansmelodi, med hvilken frihet, qvickhet och poesi. Det må särskildt observeras, att fru Heiberg och hennes man äro de, som kanske mest af alla, både offentligt och privatim, verkat för Bellmans bekantgörande i Danmark och för den i sanning ofantliga popularitet denna evärdliga skald och sångare nu för tiden åtnjuter hos brödrasfolket på andra sidan sundet.

Fru Heiberg eger af naturen redan i sitt yttre särdeles lyckliga egenskaper för scenen, en smidig, elegant figur, hvars fördelar han dessutom alltid förstår att förhöja genom en smakfull och utsökt toilett, ett intressant och karakteristiskt ansigte, som icke behöfver bildstodens reguliera linier för att tilltala, fullt af mimiskt lif och intagande med snilletts blickar, en hållning, som ofta kan tjena till plastiska mönster, ett osökt behag i åtbörder och rörelser, hvartill slutligen kommer en sällsynt ren och väljudande talorgan för deklamationen, en stämma, som säkerligen skulle hafva hejdat Tegnér's penna från att nedskrifva det bekanta epigrammet om danska språkets klanglöshet, i fall den i detsamma hvisskat ett enda litet ord öfver skaldens axel.

Fru Heiberg njuter i det enskilda lifvet icke mindre aktning, än beundran i det offent-

liga. Hennes och hennes mans gästfria sällonger utgöra en afundad samlingsplats för Köpenhamns fina värld, för konstens och litteraturens utvalde.

(Alb. för Sk. Konst.)

Bocarmés Process.

(Forts. fr. N:o 31.)

Vi tro oss motsvara våra läsares önsningar, genom att anföra åtskilligt om nicotin-giftets natur. Man har hittills icke begagnat nicotinen till annat än kemiska experimenter uti laboratorierna, och aldrig förr har det blifvit användt till något brottsligt ändamål. Dess egenskap att lätt förflygtigas, men ännu mera svårigheterna vid att bereda det, torde möjliggöra här till hafva utgjort ett hinder. Nicotinen är tobakens egentliga grundämne. Det gifver tobaken dess lukt samt förmågan att irritera näslemmet. Till snus använder man derföre sådana tobakssorter, som äro rikhaltiga på nicotin. Nicotin beredes genom en destillations-process som företages med tobaksblad. Så länge det förvaras i slutna kärl, visar det sig såsom en oljig, klar och färglös vätska. Utsatt för luftens åverkan antager det efterhand en mörkbrun färg. Det har skarp, brännande smak, och så stark tobakslukt att blott några droppar äro tillräckliga att uppfylla ett helt rum med nämnde lukt. Det är lösligt i vatten och låter blanda sig med alkohol, feta oljor och essenser. Det kokar först vid 250 graders värme. Af 10 kilogrammer Virginia-tobak erhålles 400 grammes nicotin. Vanliga priset per gramm är 10 francs, så att en vanlig butelj nicotin skulle kosta omkring 7,500 francs.

Nicotin är ett bland de häftigaste gifter, och dess inflytelse på den animala livsverksamheten, kan jämföras med den af blåsyra. Två eller tre droppar, fälda på tungan af en hund, äro tillräckliga att åstadkomma svindel och krampartade symptom. Fördubblas denna dosis, så inträffar, efter 10 till 12 minuter, döden åtföljd af kramp. Den fransyske kemisten Orfila har nyligen vederlagt den tron att förgifning genom nicotin icke efterlemnar några synbara spår af giftet, och att det icke skall finnas något reagens, medelst hvilket det kan vara möjligt att upptäcka nicotins närvaro i ett lik. Han förklarar deremot att ren nicotin visar lika märkbara kännetecken, som ett mineraliskt gift.

Grefve Bocarmé påstod sig hafva haft för afsigt vid nicotinen beredning, att vilja kemiskt undersöka de särskilda tobakssorterna, för att samla den kändedom om tobaksodling han behöfde för att, såsom han ämnat, i Amerika kunna företaga denna sysselsättning. I slottet Bitremont, hvarest grefvens kemiska arbeten icke kunde blifva okända för betjeningen, uppgäfvo de vara försök att tillverka eau de cologne. Inalles förbrukade Bocarmé omkring 100 \bar{w} tobak till sina operationer, vid hvilka han begagnade sig af en daglönares hjälp. Äfven denne hade han inbillat att med deras arbete äsyftades fabrikation af eau de cologne. Grefven hade för öfrigt förbjudt sitt folk att omtala för grannarne hans kemiska experimenter. Att grefven beredde nicotin i trottslig afsigt hafva de lagliga undersökningarne satt utom allt tvifvel, men icke i hvad mån grefvinnan dervid varit behjelpig. Det är blott bevisadt att hon intresserat sig för sin mans arbeten, och att hon visste för hvad ändamål de gjordes.

Grefven bedyrade sin fallkomliga oskuld till sin svägers förgiftning, hvilken han påstod förorsakats dymedelst att nicotin genom misstag blifvit islaget i stället för vin åt Gustav. Men häremot tala alla hufvud- och biomständigheter. Vi vilja icke anföra grefvens öfriga försök till försvar, emedan de äro hvarandra högst motsägande, utan i stället skildra Gustavs sista ögonblick, sådana de varit enligt grefvinnans bekännelser och upptäckta verkliga förhållanden.

Läsaren vet af det föregående att, då Gustav Fougnes kl. 5 e. m. den 20 Nov. ämnade afresa från slottet Bitremont, Grefve Bocarmé hade lemnat matsalen, för att gifva befallning om vagnens iordninghållande. Då Bocarmé återvände till salen, var stunden kommen. Han störtade sig öfver sin halte sväger och kastade honom till golvet. Vid denna anblick skall grefvinnan hafva lemnat rummet. En ryslig kamp skall då hafva börjat mellan grefven och Gustav Fougnes, hvilken sistnämnde, oakadt sin svaga kroppsbildning, icke var utan armstyrka, och försvarade sig förtvifladt mot sin boedel. Det lyckades dock grefven snart att i sitt offers mun intvinga det dödande giftet, af hvilket Gustav sväljde en del, men utspottade resten. Den frätande saften kom dervid på hans ansigte, hals och händer, och med den ena handen hade han fattat grefven om munnen, hvaraf grefven trodde sig sjelf hafva blifvit förgiftad. Bettet i grefvens hand, Gustavs rop om hjälp, samt hans såväl som grefvens kläder

talade för att en sådan scen verkligt ägt rum. Den olycklige uppgaf slutligen sin anda under sin mördares händer.

Det grefliga parets första omsorg efter mordet blef att utplåna alla spår som kunde leda till upptäckt af det begångna brottet. Till en början inbillades tjenstfolket att Gustav dött af slagfluss. Då de tillkallade tjenerne inkommo i salen, syntes grefven sysselsatt med att, som han sade, återkalla Gustav till lifvet. Han öfversvämmade den döda kroppen med ättika och fortsatte en längre stund detta förfarande, hvarigenom han ville aflägsna spåren efter giftet, under föregifvande att möjligen kunna rädda Gustav. I matsalen kändes en stark ättiklukt, och några blodfläckar syntes på golvet. Detta skurades om natten; åtskilliga klädespersedlar lät grefvinnan tvätta i ättika, och andra saker till och med uppbrändes. Grefven såväl som grefvinnan visade sig dervid orolig och bestört, och då de sedermera ingingo i deras sängkammare, berättade Bocarmé för sin hustru, enligt dennas uppgift, omständigheterna vid hans strid med Gustav, och intog sjelf, alldenstund han trodde sig förgiftad, ett kräkmedel. Följande morgonen voro de grefliga markarne ånyo betänkta på att förekomma mordets upptäckt. En laglig besigtning fruktades redan, och Bocarmé befallte derföre sitt tjenstfolk att icke komma i någon slags beröring med polis-tjenstemän. Men snart gäfvos isynnerhet grefvinnans komprometterande yttranden, anledning till misstankar, och alla försök till brottets döljande voro förgäfvos.

Den egentligen brottslige i detta förfärliga drama var Grefve Bocarmé, hvilken ännu mera komprometterade sig derigenom att han, sedan han blifvit fängslad, sökte inviga sin hustru i sitt försvars-system, hvilket skulle fullkomligt aftvä hans brottslighet. Vid sjelfva förgiftningen tyckes grefvinnan icke hafva varit behjelpig. Men var väl derföre hennes brott mindre? Den mördade var hennes broder och hon hade, under en längre tid, sett det gift beredas som var bestämdt till att döda honom. På morgonen till den dag mordet begicks, hade grefven yttrat: "Denna gång får han sin beskärda del." Huru sorgfälligt hade icke grefvinnan aflägsnat tjenstfolket från närheten af matsalen. Ett varnande ord af henne hade kunnat rädda hennes broder.

(Forts.)

Anglosaxisk Kalender.

Teckningarna i de gamla kalendrarne äro af ett ganska stort värde, då man vill studera forntidens seder och bruk. De erbjuda isynnerhet märkvärdiga upplysningar om det åkerbrukande lif, som der afspeglar sig i årstidernas ordningsföljd. De tolf teckningar, som här framställas, äro hemtade från en anglosaxisk kalender, sammansatt någon tid före normandiska eröfringen och förvarad i Cottonian Library i England. Hvar och en af dessa små kompositioner, hvilka ega både behag och rörlighet, pryder en af de tolf sidor, som äro eignade de tolf månaderna. Se här några förklarande anmärkningar.

Januari. Saxarne före sin omvändelse till kristendomen kallade Januari "den andra månaden." Man plöjer, man sår. Fyra oxar draga plogen med möda: på denna tiden begagnade man sig icke af hästar för plogen.

Februari. Man afsqvistar träden, som synas vara vinstockar. Saxarne kallade Februari "kakornas månad", med hänsyftning utan tvifvel på de offer, som denna tiden af året anställdes till Gudarnes ära. Bakning af särskilda kakor är ännu i bruk, fet-tisdagen, hvilket man velat tillskrifva en lemning från forntiden.

Mars månad var af Saxarne helgad åt gudinnan Areweda; man kallade den äfven "stormarnes månad." Man gräver, hackar, sår och rälsar.

April var "Gudinnan Eostras månad." Denna teckning synes föreställa trenne personer som fira en dryckesfest. På ena sidan är en vaktpost, beväpnad med en lång lans, på den andra tvenne munskänkar. Den bänk, på hvilken personerna sitta, är prydd med skulpturer af tvenne rysliga djurformer. Bruket af stolar var denna tid okänt. Man kallade bänkarna, som voro uppställda i festsalarne, med särskilda namn. *Medu-bene* var "matbänken", *ealo-bene* var "dryckesbänken".

Maj kallades den månad, "då man mjölkar tre gånger om dagen".

Juni månad gaf man olika namn: "den första vackra månaden" eller "den första sjöfarts-månaden". Det var denna tiden af året, som Saxarne började sina äfventyrliga resor på hafvet. På teckningen hugger och fäller man träd. Åkdonet liknar helt och hållet våra kärror.

Juli. "Den andra vackra månaden," eller "den andra sjöfarts-månaden"; äfven "ångarnes månad." Man afslår gräset; en af arbetarne synes hvässa sin lie.

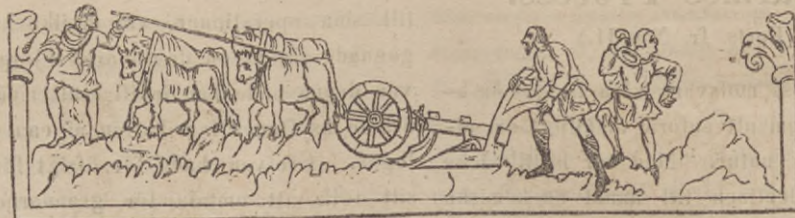
Augusti. "Örternas månad." Man bör-

jar skörden: arbetsredskapen äro alldeles lika våra nu brukliga. En beväpnad man blåser i ett horn, antingen han är utställd på vakt och gifver en signal eller han tillhör ett jagtparti.

September kallades "den heliga månaden." Det var då man offrade åt underjordens andar. Teckningen föreställer en vildsvinsjagt.

Oktober betecknades med samma namn som den föregående månaden, eller också såsom "köldens månad." Saxarne började att räkna vintrens årstid ifrån denna månadens fullmåne. Man jagar med falk. Sällsamt nog synes äfven en struts bland de öfriga foglarna.

November. Denna var "blods- eller offer-månaden." Det var brukligt att upp-

De tolf månaderna,

tända stora eldar i fria luften till gudar-
nes ära, eller för att besvärja andar. Tre
män närma sig en brasa, för att värma
sig.

December. "Den första månaden." Det
är förut nämndt, att Saxarne kallade Ja-
nuari den andra månaden. Man tröskar,
man vannar och kastar säden: de män,
som bortbära säden i korgar af en egen-

domlig form, stödja sig vid mycket stora
stafvar. Man iakttaget på denna teckning,
såväl som på flera andra, att personerna
äro nästan nakna.

efter en anglosaxisk kalender från elfte seklet.

Chinesiska Seder.

Gifves det något land, hvarest embets-
männens godtycke och herrsklystnad blifvit
systematiskt utvecklade, så är detta land
det, som först i sednare tider, genom mis-
sionären Gützlaff, blifvit närmare bekant,
nemligen China. Ingenstädes på hela jor-
den, måhända dock med undantag af Japan,
herrsakar en mera fullkomligt organiserad
byråkrati, hvilken, likasom ett starkt nät
sammanhåller hela det ofantliga riket, men
också trycker på detsamma med jerntyngd.
Det är naturligt att chinesiska regeringen
söker att, genom concessioner af alla slag,
vid sig och sina intressen fästa denna
oräkneliga embetsmannacorps, i thy att
den endast med dennas tillhjälp kan bibehålla
sitt despotiska herravälde öfver ett
så ofantligt territorium och öfver en be-
folkning, som enligt de nyaste och till-
förlitligaste uppgifter, bestiger sig till öf-
ver 226 millioner skatt-betalande personer.

I afseende på embetsväsendets organi-
sation och klassificering tyckes China hafva
tagit Ryssland till mönster. Likasom der,
känner man i China igen fogeln på sjädrar-
na, d. v. s. embetsmannen på uniformen.
Embetsmännen äro medelst olika rättigheter
och utmärkelse-tecken skarpt särskilda från
hvarandra, och utgöra en privilegierad klass,
som är omgifven af en nimbus, hvilken i
China gör all "stånds-cirkulation" omöjlig.

Alla till chinesiska regeringen hörande
embetsmän, som figurera i ranglistan, inne-
fattas under den allmänna benämningen
"Kuan". En civil embetsman kallas Wen-
kuan (lärd embetsman), en militär: Wu-
kuan (tapper embetsman). Ända sedan tredje
århundradet fördelas de chinesiska embets-
männen i nio klasser, (de ryska fördelas i
18) och hvarje klass i 2 afdelningar. Alla
hafva till utmärkelse-tecken en knapp på
hufvud-betäckningen, hvilken knapp, allt
efter embetsmannens rang, är af ädelsten,
kristall, glas eller metall. Skall en man-
darin (d. v. s. embetsman), till följe af en
af honom begången förbrytelse, ställas till
ansvar, så förklaras han till en början för-
lustig sin rang. Vid de högsta värdighe-
ter (från första till femte rangen, eller
den egentliga embetsmannadelen) måste
denna degradation föregå ransakningen.

Då en högre embetsman är underkastad
något rättegångsmål, vågar han icke per-
sonligen visa sig inför rätten, utan måste
låta anhängiggöra och föra processen ge-
nom fullmäktige, som vanligen äro hans
underhafvande. Den embetsman, som tager
mutor, blir antingen afskedad eller — icke
afskedad; det sista är dock oftast fallet,

emedan regeringen som oftast vill se genom fingrarne. Enligt lagens bokstaf måste hvarje om en sådan förseelse öfverbevisad embetsman återbetala den emottagna summan. Utgör hans månadliga lön en Shi (120 chines. skålpund) ris och mutorna uppgått till ett värde af ett uns silfver, så afstraffas han med 70 prygel, men om mutorna uppgått ända till 80 uns, så bliver han hängd. Embetsmannens aflöning utgår dels kontant, dels in natura. I förra fallet är den oftast en obetydlighet, men i det sednare så mycket större. Ingen embetsman, af hvad rang som helst, kan erhålla någon befattning i sin hemort, och alla måste underkasta sig periodiska transporter, på det att de icke skola komma i för nära förhållanden till sina underlydande eller ortens öfriga innevånare. Högre embetsmans förbrytelser undersökas af dertill särskilt tillförordnade kejsrerliga kommissarier.

Den som i China vill framställa en klagan inför rätten, ställer sig vid domsalens dörr, hvarest en trumma är upphängd, på hvilken han slår med en käpp. Sedan ropar han: "orättvisa! orättvisa!" Domaren, omgifven af rättsbetjenter och skrivare, sitter iklädd sin embetsdrägt vid ett bord, på hvilket finnes allahanda skrifmaterialier. Han befäller då parterna att inträda, hvilka då personligen anföra, den ena sitt klagomål och den andra sitt för svar, hvilket allt föres i protokoll. Advokater begagnas icke. Domaren hör uppmärksamt på och blickar strängt omkring sig. Blifva parterna alltför högljudda, så slår han med ett stycke bamburör på bordet, hvarpå genast följer den djupaste tystnad. Käranden, svaranden och vittnena måste samtligen, så ofta de tala med domaren, knäfalla. För att ingifva fruktan, finnas åtskilliga tortyr-verktyg här och der upphängde i doms-salen. Straxt efter förhörets slut fälles domen, så ofta det endast är fråga om en bagatell-sak. Endast vigtiga mål gå genom flera instanser.

Är en anklagads förbrytelse icke af svår natur och kan han icke betala de honom ådömde böter, så lägges han på jorden och erhåller ett visst antal slag af en bambukäpp, hvarest han, så vida icke detta antal varit honom för stort, går hem och fortsätter sitt arbete. Sålunda åtgöras alla smärre mål på några få timmar.

Stundom bära domrarne, likasom de öfriga mandarinerna, en påfogels-ljäder, hvilken prydd i China betyder det samma

som en orden hos oss. Chineser af högre rang, isynnerhet mandariner, äro utomordentligt måna om etikettens iakttagande, hvilken omständighet härleder sig ifrån och gynnas af höfvet, hvarest hvarje rörelse, hvarje blick är föreskrifven af lagen och icke blott antalet af nickningar, bugningar och knäfallen, utan äfven deras riktning och andra med desamma förenade omständigheter på det noggrannaste måste iakttagas.

Ganska ceremoniösa äro chineserna, då de besöka hvarandra. En person som aflägger besök hos en annan, låter först inbära sitt visitkort till honom. Då herrn i huset är hemma, och vill emottaga besöket, går han den besökande till mötes och inför honom i sällskaps-rummet, hvarest the genast serveras. Då den besökande åter aflägsnar sig, åtföljer honom herrn i huset ett dennes rang motsvarande antal steg.

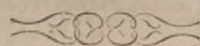
Denna stränghet i etikett äger äfven rum vid offentliga nöjen, så att man med skäl kan kalla China det tråkigaste land på jorden. Bland chinesens nöjen må i första rummet nämnas de theatraliska, hvilka försätta honom i sådan förtjusning, att han dervid ofta glömmer etikettens föreskrifter. Deras theater kan dock icke jemnföras med en europeisk, utom på sin höjd en marionett-theater, med hvilken den också har den största likhet. Skaror af gycklare stryka genom landet, och så ofta ett sådant sällskap infinner sig på ett ställe, uppslås genast en ställning af bamburör, hvilken behänges med täcken, och skådebanan är färdig. Framställningen är i hög grad rå och de stycken som uppföras handla vanligen om kärleks-affärer och äro uppfyllda med ränker och intriger. Förekomma prinsar eller andra personer af hög rang i ett sådant stycke, så äro de alltid de ädlaste och dygdigaste personer, ty i motsatt fall erhålla aktörerna bastonad. Det gör ett högst löjligt intryck, att på scenen återfinna hela det ceremoniel, som spelar en så vigtig rol i chinesernas dagliga lif. Deras dramatiska stycken äro fadda, med plumpa utvecklingar, och de särskilda personerna i desamma utan någon viss, konsequent karakter. Hvad skådespelarne beträffar, så består deras förnämsta skicklighet deruti att kunna skråla och ropa dugtigt. Fruntimmer våga aldrig uppträda på en chinesisk theater. En mängd polisbetjenter äro närvarande vid skådespelen och tilldela hvar och en, som icke iakttagit föreskrifven ordning, bambu-slag. Ak-

törerna blifva sålunda ofta, midt under utförandet af sina roller, hemtade från scenen, för att undergå bastonad.

Chinesernas lefnadssätt är lika tråkigt som deras ceremoniel. Fruen i huset får aldrig gå ur sina rum, i hvilka hon, till följe af det i China rådande bruket att tillbakaböja flickornas tår, haltar omkring, sysselsatt med tobaksrökning, thedrickning, toilett-sysslor, sidenväfning, stickning och döttrarnes uppfostran. De fattigare människens hustrur hafva väl mera frihet; men äro också underkastade de gröfsta arbeten. Männen fördrifva tiden med schack-, kort- och tärning-spel. Äfven tuppfäktingar räkna de bland sina förnämsta nöjen.

Regeringsformen är oinskränkt monarkisk; dock är det tillåtet de högsta mandarinerna och domstolarne, att i "djupaste underdånighet" göra sina anmärkningar. Kejsaren, af Mings dynasti, kallar sig himmelens son och verdens ende beherrskare. Thronöljaren utnämnes af kejsaren, blifd någon af hans söner. Kejsaren visar sig aldrig offentligen, utan att vara åtföljd af 2000 drabanter, som medföra kedjor, yxor och andra despotismens verktyg. Den som vid hans anblick icke ögonblickligen nedkastar sig till jorden, dödas genast utan förbarmande.

China är pappersmyntets fädernesland. På de chinesiska sedlarne är bestämdt såsom lag, att den der dristar icke lika gerna emottaga dem, som klingande mynt, skall mista hufvudet. Detta radikala medel bibehåller chinesiska pappersmyntets nominalvärde vid en ständigt lika kurs.

Svensk-grottan.

En berättelse från Harzbergen.

Under en af September månads klara dagar begaf jag mig på väg, för att besöka en vän från student-dagarne vid namn Cronhjelm, hvilken efter lång väntan omsider hade blifvit prest i bergstrakten. Född af mycket fattiga föräldrar hade dessas armod gått i arf till sonen, som aldrig haft någon aning om en rik mans lefnadssätt, och hans förmögenhet hade aldrig på en gång öfverstigit 10 Rdr.

Man kunde verkligen hafva skäl att unna honom den glädjen att slutligen hafva kommit i den så länge önskade hamnen, och för min del glädde jag mig också hjertli-

gen deröfver. Han hade knapt i ett par veckors tid befunnit sig på sin bestämmelse-ort, innan han underrättade mig om sin nya ställning, hvilken, som han sade, visserligen icke var egnad att göra honom till en rik man, alldenstund den skänkte honom endast det aldranödvändigaste.

Emellertid tillade han, ersättes saknaden af större inkomster, genom den mig omgifvande romantiska bergstrakten, med dess klippor, dalar och grottor, och oaktadt jag varit här endast några veckor och följaktligen gjort bekantskap med blott en ringa del af våra naturskönheter, vet jag dock att här ännu finnas många berg, mängen klippa att bestiga, många skogspartier att besöka samt många afgrunder att upptäcka och undersöka.

För mig var denna underrättelse ganska lockande. Jag kunde icke motstå min håg att betrakta de naturskönheter som finnas i närheten af min väns hem, utan begaf mig på vägen och ankom efter en hel dags resa till hans boning.

Den lilla byn låg i en dal, hvars södra sida begränsades af klippor, men föröfrigt var den lilla, lifliga byn, med sin steniga mark, öfverallt omgifven af skogbevuxna berg, kala, nakna klippor och branta fjell.

Vid min ankomst fann jag min vän ganska munter och glad; honom, hvilken jag dock, tillfölje af hans beständiga kamp med armodet, nästan var van att städse se nedslagen, allvarlig, ja till och med modlös. Men jag antog, att denna förändrade sinnesstämning nödvändigt måste vara en följd af glädjen öfver återseendet. Det tycktes som han märkte min förundran, ty så snart de första hälsningarne voro förbi, utropade han:

Icke sannt: förut såg du mig sällan eller aldrig med ett gladt ansigte och du plögade vanligtvis kalla mig riddaren af den sorgliga figuren, ty nu är jag munter, och, tillade han, jag har också skäl till att vara det — — —

Se dig blott omkring, så skall du sjelf kunna öfvertyga dig derom, och det i synnerhet nu, då jag åter har dig, min gamle trofaste vän, här hos mig.

Jag såg mig omkring i rummet, hvilket röjde, att dess innevänare verkligen kunde hafva orsak att vara munter, tillfredsställd och lycklig. Tillfölje af hans första bref till mig, hvilket innehöll en skildring af hans husliga omständigheter, kunde jag icke hafva väntat att finna annat än ett gammalt vacklande bord, tjänande såväl till skrif-

som mat-bord; ett par maskstungna stolar, som antingen aldrig haft något öfverdrag, eller på hvilka detta blifvit af tidens tand bortslitet samt en omålrad bokhylla, med på det högsta ett tjog utslitna böcker i lika utslitna band.

Man kan alltså lätt föreställa sig huru öfverraskad jag blef vid att finna allt i den största motsats till hvad jag hade föreställt mig.

En furste skulle hafva kunnat vara belåten med att bebo ett sådant rum, som det hvilket Cronhjelm här bebodde.

Det var smakfullt måladt och på väggarne hängde förträffliga kopparstick. Mjuka och eleganta länstolar stodo intill väggarna, och i ena hörnet en svällande divan; ett stort, utmärkt väl förfärdigadt bord stod midt i rummet, och några mindre dito voro placerade vid fönsterna. Dessa åter voro prydda med långa, veckrika gardiner, hvilka voro rikt besatta med fransar; kortligen, det var ett rum som man med glädje kunde bebo.

Min vän gned förnöjd sina händer och såg på mig småleende, under det jag förvånad betraktade föremålen i rummet.

Har en älskad husmoder måhända omgifvit dig med all denna prakt? var jag just i begrepp att fråga, men teg, ty jag såg icke det minsta som röjde tillvaron af en sådan, och det skulle dock icke kunna hafva undgått mig, som har både hustru och döttrar, hvilka väl forstå konsten att fylla både stora och sma bord. Men jag fann intet spår af dylikt. Der var intet sybord, följaktligen icke heller sysaker, icke ett band, en kappa, intet utom en tjock, fyrkantig, men välklädd piga, som inträdde, tog ut några tallrikar och andra saker ur ett glasskåp och derpå åter aflägsnade sig.

Jag måste gifva luft åt min förundran.

”Men käre, gode Cronhjelm, säg mig dock för himlens skull, huruledes du så plötsligen blifvit en Cræsus?”

”Ha ha ha!” skrattade han. ”Just icke någon Cræsus — nej — men föröfrigt har allt tillgått på det naturligaste sätt i världen — — — gissa en gång!”

”O, nu förstår jag det. All denna herrlighet är utan tvifvel förbehud för ett tillkommande äktenskap — — icke sannt?”

Han gned händerna ännu starkare.

”Ha ha ha! — nej — ha ha ha! visst icke, nej! vidare, min broder, vidare!”

”Nä, så är det väl ett ansenligt arf?”

”Ha ha ha! jag skulle ärva! ha ha ha!”

alla mina släktingar på fäderne- och moderne-sidan bestå af vaktare, daglönare, tjenstepigor o. s. v. Efter dem är icke stort att ärva!”

”Nä, men stulit har du det icke heller, ty i så fall måste böjelsen till denna last hafva utvecklats sig med förvånande hastighet hos dig, som fordom, när du blott fann en knappål, tusende gånger frågade hvem den tillhörde. — — — Jag vill hellre låta bli att gissa, och deremot glädja mig, att du äger så mycket och är lycklig.”

”Du skall erfara allt, min broder, jag vill nu blott nämna dig källan till all denna lycka, den heter — — — *Svenskgrottan*.”

Denna förklaring, som alls icke upplyste mig, gjorde mig ganska förvånad. Dock, min vän utlät sig icke vidare, men uppmanade mig att göra allt beqvämt för mig, och att spisa aftonmåltid i hans sällskap. Begge uppmaningarne voro mig välkomna. Snart satt jag framför en delikat karp, och det fattades icke heller något, som kunde ”bringa fisken att simma.”

Men oaktadt vårt samtal närmast rörde sig kring våra tidigare dagar; oaktadt jag ofta, till följe af nyfikenhet, frågade om den märkvärdiga ”Svenskgrottan”, var det mig dock icke möjligt att få veta något.

”I morgon, min broder! I morgon skall du erfara allt!” Detta var hela det svar jag erhö, och då jag insåg att det icke kunde vara annorlunda, satte jag nyfikenheten åsido, men drog flaskan närmare, för att tömma ännu ett glas Rudesheimer till ära för vårt glada återseende.

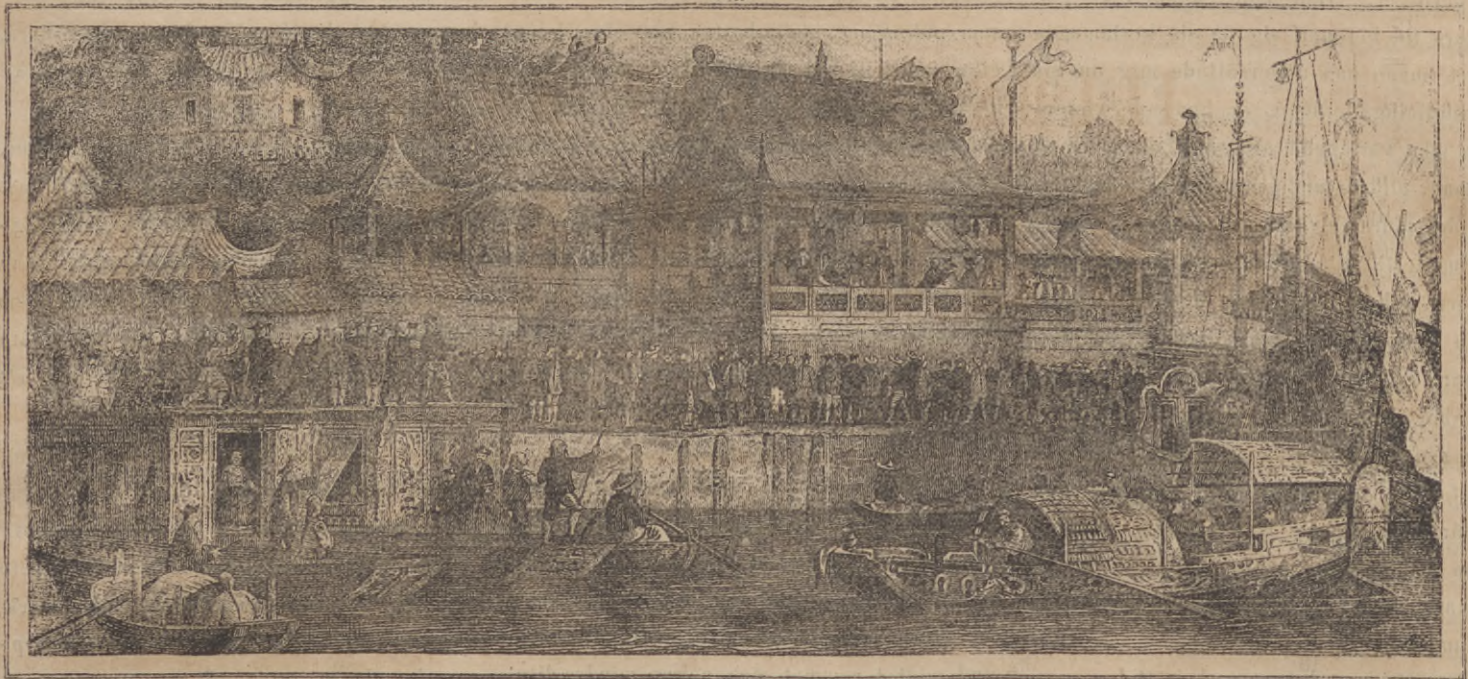
”Nä, sjusofvare, har du icke lust att komma ut och taga våra naturskönheter i ögonsigte?” ropade Cronhjelm, som stod framför min säng.

Kort efter var jag i hans sällskap ute på en spatsertur, hvilken den herrliga morgonen gjorde ännu skönare.

Vi vandrade långsamt öfver fältet, som höjde sig nästan omärkligt uppåt, och nådde således det ställe hvarest skogen begränsade fältet. Härifrån öppnade sig för våra blickar en vild, romantisk utsigt, i hvilken skog, berg och klippor kontrasterade med hvarandra.

(Forts.)

Chinesisk Theater.

Industriutställningen i London.

67. Handel och Vetenskap. Grupp gjuten i metall af Pilz i Wien, 68. Konst och Industri. Grupp gjuten i metall af J. Gasser i Wien, för Drottning Victorias Bibliothek.

Nästa N:o utgifves den 17 Augusti.

C. Petersens Officin, 1851.